

Гостищева Н. О., Рябуха Т. В., Харченко Т. І.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ ДОМАШНЄ ЧИТАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ МОВНОГО ВНЗ

Останнім часом значно зросла роль іноземної мови, оскільки володіння нею розширяє перспективи працевлаштування, сприяє формуванню сучасного мислення у молодого покоління, розвитку комуніабельності і толерантності, зростанню професійної мобільності. У зв'язку з цим актуалізується проблема професійної підготовки вчителя іноземної мови. Цілком зрозуміло, щоб навчати різні категорії учнів в умовах глобалізації, коли суспільство стало мобільним, а міжнародні контакти пронизують усі сфери життедіяльності, сучасному вчителю самому необхідно володіти вміннями та навичками міжкультурного професійно-орієнтованого спілкування і адаптуватися у новому освітньому контексті.

Особливе місце в системі професійної підготовки вчителя іноземної мови займає професійна лексична компетенція. Слід зазначити, що «останнім часом поняття «компетенція» стало все більше виходити на загальнодидактичний, загальнопедагогічний і методологічний рівень. Це пов'язано з його системно-практичними функціями та інтеграційною метапредметною роллю в загальній освіті» [2, с. 60].

Успішна професійна діяльність вчителя іноземної мови передбачає володіння досить великим обсягом лексичного матеріалу та його вільним оперуванням у процесі педагогічної діяльності. Аналіз результатів проходження студентами педагогічної практики в школі показав, що майбутньому вчителеві не завжди вдається створити природну мовленнєву атмосферу на уроці. На жаль, доводиться констатувати, що рівень розвитку професійної лексичної компетенції студентів все ще залишається досить низьким при відносно високому рівні їх теоретичної мовної підготовки. Це стосується як спеціальної термінології, так і певного спектру мовних засобів, які можуть знадобитися вчителю в непідготовленій природній ситуації на уроці іноземної мови.

Міцні основи лексичної компетенції необхідно закладати вже на початковому етапі навчання, оскільки початковий етап є переходім до оволодіння професійними знаннями і забезпечує можливість успішного засвоєння освітньої програми надалі. Значення лексичної компетенції істотно зростає на II курсі навчання, що обумовлено тенденцією переходу до непідготовленого мовлення для вираження власних думок.

Крім того, переход до двоступеневої системи професійної підготовки в рамках бакалаврату призводить до скорочення термінів навчання, що відповідно

обумовлює необхідність ранньої спеціалізації навчального процесу у вищій школі. Стас очевидним, що проблема розвитку професійної лексичної компетенції вчителя іноземної мови в освітньому процесі педагогічного ВНЗ на мовному факультеті ще далека від повного її вирішення.

Разом з тим сьогодні існують передумови для дослідження даної проблеми. До них слід віднести ідеї компетентнісного підходу до навчання, діалогу культур і розвитку мовної особистості. Розробляючи базисні принципи, що лежать в основі формування професійної компетенції вчителя, ми виходимо з цілісності та взаємозв'язку елементів культури, сутності особистості, мови та освіти.

Аналіз системи іншомовної професійної підготовки в педагогічному ВНЗ, що здійснюється з позиції особистісно-діяльнісного, комунікативного, лінгвокраїнознавчого і соціокультурного підходів, дозволяє визначити змістовну основу процесу формування професійної лексичної компетенції вчителя. Досить продуктивно є ідея «розуміння культури як сукупності текстів» [1, с. 55]. Мова при цьому розглядається як засіб, за допомогою якого в культурі встановлюються та закріплюються певні цінності. Ми вважаємо, що професійна лексична компетенція вчителя може бути сформована у ВНЗ тільки тоді, коли стратегічні напрями діяльності визначаються гуманітаризацією освіти. При цьому як цінним джерелом інформації про культуру країни, мова якої вивчається, можуть стати тексти художньої літератури.

Ми вважаємо, що дидактичний потенціал домашнього читання в процесі навчання іноземної мови студентів у педагогічному ВНЗ використовується недостатньо повно. Самостійне професійно орієнтоване домашнє читання може стати ефективним фактором, що забезпечує збагачення активного вокабуляря майбутнього вчителя. Цей факт, безсумнівно, в свою чергу дозволить підвищити мотивацію студентів до вивчення іноземної мови як майбутньої спеціальності. В дослідженнях останніх років домашнє читання розглядається як допоміжний аспект для організації самостійної роботи студентів.

Домашнє читання як самостійний аспект здатне зробити процес формування професійної лексичної компетенції більш ефективним. Навчання мови майбутньої спеціальності, що спирається на вивчення художніх текстів сучасних авторів, ще не досить вивчений і затребуваний.

Виникає питання про ефективність такого підходу. Як організувати роботу з автентичними джерелами так, щоб мати з цього максимальну користь і не тільки вказати студентам термінологічно марковані елементи тексту, але й закріпити в їх пам'яті відомості про те, де саме в тексті і в якому вигляді може перебувати професійно цінна інформація, на що слід звернути увагу?

В якості критеріїв відбору текстів виступають: наявність основних категорій термінологічного апарату майбутнього вчителя іноземної мови, його змістовність (цікавий сюжет) і форма (мова не занадто складна). Робота з текстом дозволить студентам проаналізувати та запам'ятати всі основні категорії термінологічного апарату майбутнього вчителя англійської мови. В якості одного з основних

принципів технології навчання бачиться нам принцип інтеграції прагматичної установки «мова для реального спілкування» з текстуально-аналітичним підходом до роботи з художнім текстом. Динаміка формування професійної лексичної компетенції вчителя передбачає проходження трьох етапів: адаптаційної, пізнавально-вербальної, діяльнісно-творчої активності.

Перший етап пов'язаний з формуванням у студента професійно-педагогічної спрямованості, ціннісного ставлення студента до реалізації ідеї іншомовної освіти, з орієнтацією на самоосвіту і творчість, з усвідомленням важливості прагнення оволодіти професією вчителя іноземної мови.

Другий етап зорієнтований на формування потреби в реалізації знань і умінь професійної лексичної компетенції та розвиток іншомовних здібностей; на загальнокультурну гуманітарну, лінгвістичну і психолого-педагогічну підготовку.

Третій етап пов'язаний з поглибленням, конкретизацією та систематизацією знань, їх застосуванням на практиці, з заполученням студентів до наукового пошуку, розвитком їхніх творчих здібностей, з підготовкою до самостійної креативної професійної діяльності.

Підсумком є усвідомлення студентами того, що педагогічна освіта як культурний капітал є вагоміше капіталу економічного і що заради здобуття такого роду капіталу варто докласти зусиль.

Література:

1. Скугарова Ю. В. Новая жизнь художественного текста в преподавании иностранных языков / Вестник МГУ Сер.19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. – 2002. – №3. – С.54-60.
2. Хугорский А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. –2003. – №2. – С.58-64.

Грицай І.С.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»

**НАВЧАННЯ АУДІОВАННЮ НА ПРОСУНУТОМУ
ТА ЗАВЕРШАЛЬНОМУ ЕТАПАХ ВИВЧЕННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Навчання аудіованню є одним з найважливіших аспектів у вивченні іноземної мови. Аудіовання, як вид мовленнєвої діяльності, являє собою процес сприйняття і розуміння усної мови, що основане на аналізі і синтезі мовних одиниць різного рівня і перетворення їх у смислове повідомлення, що дозволяє реципієнту зробити певні висновки [3, с. 53]. Аудіовання тісно пов'язане з іншими